

De Top-5 en Flop-5 van het klimaatbeleid van RutteVier

Posted on 25 december 2021 by Maarten van Andel

Het nieuwe coalitieakkoord gaat uitgebreid in op klimaat en energie. Er staan verstandige en onverstandige dingen in. Er staan ook doorbraken van hardnekkige dogma's in. Laten we een balans opmaken, en het nieuwe kabinet hier kritisch op volgen.

De Top-5

1 Minder biomassa

Met stip op één staat de afbouw van houtige biomassa naar nul. Eindelijk! Na jaren van maatschappelijke ophef en wetenschappelijke publicaties dat het verbranden van bomen milieu en klimaat schaadt in plaats van verbetert, heeft het nieuwe kabinet nu de moed om daar gehoor aan te geven. Dit is op papier in het straatje van de oppositie, en het wordt interessant om te volgen hoe die oppositie daarmee om zal gaan.

Het gaat ook een stap verder dan het EU-beleid en de kersverse Renewable Energy Directie RED II, waarin alleen houtige biomassa van oerbossen moet worden afgebouwd. Het wordt daarom ook interessant om te volgen hoe Frans Timmermans en Diederik Samsom hiermee om zullen gaan.

2 Energiebesparing

Een mooie tweede plaats is voor de inzet op energiebesparing. Met name een langjarig Nationaal Isolatieprogramma voor huizen is een goed initiatief, dat in elk toekomstscenario gunstig zal zijn. Huisisolatie is een ware no-regret maatregel, waar je nooit spijt van kunt krijgen. De almaar oplopende energieprijzen maken dat meer dan ooit duidelijk.

De inzet op energiebesparing is zelfs een doorbraak. Daar waar het sinds 2010 in de klimaatplannen voornamelijk over verduurzaming van energieproductie gaat (windmolens, zonnepanelen, biomassa), wordt nu eindelijk de verduurzaming van energieconsumptie belangrijk gemaakt: Zuiniger verbruik en minder verspilling.

3 Kerncentrales

De derde podiumplek is voor de twee nieuwe kerncentrales. Ook dat is een doorbraak, van een 20^e-eeuws dogma dat door Fukushima nog werd versterkt. Kernenergie heeft zeker nadelen en risico's, maar dat geldt voor alle energieproductieopties. Daarin steekt kernenergie gunstig af, en het is de enige volwassen technologie om grootschalig en voorspelbaar veel elektriciteit op te wekken zonder CO₂-uitstoot.

Daar komt bij dat Nederland kenniskoploper is in kernenergie en -fysica, met kerncentrale Borssele, ECN Petten, Urenco Almelo, DIFFER Eindhoven en NIKHEF Amsterdam. Werkende kerncentrales zijn een essentieel onderdeel van deze hoogwaardige kennisinfrastructuur, die ons een strategische positie in de wereld verschaft.

4 Minder schade van wind- en zonneparken

Er komen strengere regels voor windmolens en zonnepanelen op land. Daarmee wordt de gezondheids- en milieuschade ervan erkend en verminderd. Windmolens veroorzaken gezondheidsklachten o.a. door trillingen en geluid. De afstandsnormen

worden daarom aangehaald.

Zonnepanelen bezetten schaarse ruimte en veroorzaken daar natuurschade omdat er niks onder kan groeien. Daarom mogen ze straks alleen nog op de grond worden geplaatst bij multifunctioneel gebruik van die grond. De inzet is om zonnepanelen zoveel mogelijk op daken te installeren.

5 Hybride warmtepompen

Een mooie vijfde plek is voor de stimulering van hybride warmtepompen. Dat combineert elektrische verwarming met gasverwarming, *en markeert het begin van het einde van het hardnekkige dogma dat alle huizen van het gas af zouden moeten*. Dit contraproductieve en peperdure dogma is nog lang niet van de baan, maar de hybride warmtepomp is wel een belangrijk signaal dat dat op termijn zal gebeuren.

De Flop-5

1 35 miljard extra subsidies

De grootste flop is een klimaat- en transitiefonds van 35 miljard euro, bovenop de huidige Subsidieregeling Duurzame Energie SDE++. Dit geld is onder andere bestemd voor aanleg van energie-infrastructuur, waaronder waterstof en CO₂-opslag.

Waterstof vermindert echter geen CO₂-uitstoot, maar verplaatst die alleen. Blauwe en groene waterstofproductie is met ongeveer 50% energieverlies buitengewoon inefficiënt, en daarmee een peperdure verspilling van kostbaar aardgas en groene stroom.

CO₂-opslag is een lineaire schijnoplossing die veel wegheeft van vuil onder het tapijt vegen. Bovendien zet het geen zoden aan de dijk. Het grootste landelijke CO₂-opslagproject Porthos gaat jaarlijks 2,5 miljoen CO₂ onder de grond stoppen. Dat is evenveel als ons land in zes dagen uitstoot.

In vijftien jaar zal Porthos 37 miljoen ton CO₂ opslaan, evenveel als Nederland de komende drie maanden gaat uitstoten. De miljarden die hieraan worden besteed zijn allemaal weggegooid geld.

2 Ondermijning van democratische controle

De uitvoering van de beoogde energie-infrastructuur zou te traag gaan, bijvoorbeeld door protesten en inspraakprocedures tegen windparken en biomassacentrales. Het nieuwe kabinet wil dit democratische recht van burgers en volksvertegenwoordigers ondermijnen door toepassing van de crisis- en herstelwet.

Deze wet uit 2010 was oorspronkelijk bedoeld om de werkgelegenheid en de bouw van infrastructurele werken op peil te houden tijdens de kredietcrisis. Deze bedoeling is oneigenlijk uitgebreid naar duurzaamheid- en energieprojecten. Die kunnen met de crisis- en herstelwet nu ook versneld worden via verkorte procedures, zonder dat er sprake is van crisis en herstel. Dit ondermijnt de inspraak en de democratische controle op die projecten, en daarmee op de doelmatige besteding van het klimaat- en transitiefonds van 35 miljard euro.

3 Elektrisch rijden

Elektrische auto's verminderen niet zozeer CO₂-uitstoot, maar verplaatsen die vooral van een uitlaat naar een schoorsteen. De huidige stroommix op het openbare net wordt voor 80% opgewekt door verbranding van fossiele brandstoffen en biomassa, dus het opladen en rijden van elektrische auto's is allerminst 'emissievrij'. Over de hele keten van elektriciteitsopwekking en -transport veroorzaakt het extra stroomverbruik van elektrische auto's ongeveer evenveel CO₂-uitstoot als moderne zuinige brandstofauto's.

De overheid zou de makers en kopers van elektrische auto's dus niet met subsidies en fiscale voordelen moeten sponsoren. Dat kost veel belastinggeld, en levert geen concrete CO₂-winst op. Dit zal in de komende 10-15 jaar niet beter worden. Weliswaar neemt de hoeveelheid zon- en windenergie toe, maar het nationale stroomverbruik ook, door elektrificatie van mobiliteit, verwarming, industrie en waterstofproductie.

Bovendien moet het openbare net een aanzienlijke basisaanvoer van stabiele voorspelbare elektriciteit hebben en houden. Anders zouden bij elke windstilte en wolk voor de zon de lampen uitgaan. We zullen daarom ook na 2030 een flink aandeel fossiele stroom op het net moeten handhaven.

4 Waterstofimport

Nederland is te klein en te vol om zelf voldoende wind- en zonne-energie op te wekken, laat staan genoeg groene waterstof te maken zoals de EU vereist. Stroom importeren gaat niet over grote afstanden, daarom wil de nieuwe regering waterstof importeren uit bijvoorbeeld Afrika.

Los van het enorme energieverbruik van waterstofopslag en -transport over lange afstanden, en los van de vraag in hoeverre we kunnen garanderen dat die waterstof duurzaam wordt geproduceerd, onttrekt groene waterstofimport kostbare duurzame energie uit Afrika. Die energie kan dan niet meer worden benut voor verduurzaming van de lokale samenleving en industrie.

Daarmee is waterstofimport een verkapt methode van CO₂-export, buiten het zicht van onze eigen boekhouding en democratische controle. Minder welvarende Afrikaanse landen zullen dit graag doen, omdat hun kassa daarmee rinkelt, maar met mondiale duurzaamheid en CO₂-reductie heeft het niks te maken.

5 Ondermijning van concurrentiekracht

Tenslotte vermindert het nieuwe coalitieakkoord langzaam maar zeker de aantrekkelijkheid van Nederland voor industrieën. De extra marginale CO₂-heffing bovenop het ETS (Emission Trade System) is één van de factoren, evenals het streven naar bindende afspraken met de 10 tot 20 grootste uitstoters. We hebben Shell al zien vertrekken, en ik voorzie dat het daar niet bij zal blijven.

Het weggagen van industrieën verplaatst echter hooguit CO₂-uitstoot, en ondermijnt intussen onze nationale concurrentiekracht en welvaart. Straks zijn we op papier het schoonste land in Europa, en ook het armste. Ik wil geen van beide. De ambitie om tot de duurzame kopgroep van Europa te willen behoren dient geen democratisch en nationaal doel. Onze regering en volksvertegenwoordigers worden niet gekozen en betaald om de internationale energietransitie tot een wedstrijd met andere landen te laten verworden. Mens en natuur in Nederland en Europa hebben geen baat bij een eerste of tiende plaats op de internationale ranglijst. Verduurzaming doe je samen.

De aanhouder wint

Ik heb de Top-5 in de afgelopen drie jaar op alle mogelijke manieren beschreven in mijn boeken, nieuwsbrieven, presentaties en [interviews](#). Dat heb ik zeker niet alleen gedaan, er zijn velen die met mij strijden voor een beter energie- en

klimaatbeleid. Nog niet alles is opgepakt, en zolang er nog een Flop-5 bestaat is er werk aan de winkel.

Uiteindelijk wint de rede en de natuurwetenschap het van de opportunistische partijbelangen en politieke dogma's, al gaat dit vaak tergend langzaam. Laten we aanhoudend kritisch blijven, goede dingen in het zonnetje zetten en slechte dingen aan de kaak stellen.

Maarten van Andel publiceert met regelmaat heldere analyses van het Nederlandse klimaatbeleid in Wynia's Week. Steunt u de broodnodige, ongebonden berichtgeving van Wynia's Week, **ook in het nieuwe jaar, 2020?** Doneren kan **HIER**. Hartelijk dank!